

**HEDMARK OG OPPLAND
STATSADVOKATEMBETER**

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
lovavedlingen@jd.dep.no

DERES REF.:
20/1979 ES MK W/TAHE/bj

VÅR REF.:

DATO:
30.04.2020

Høring – Forslag til midlertidige endringer i prosessregelverket

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av hhv. 22. og 27. april 2020.

Innledningsvis bemerker vi at vårt hørings svar kun er avgrenset til temaer hvor det etter vårt syn er nødvendig å gi merknader

Til høringsbrevet av 22. april 2020 med tilhørende notat av 7. april 2020 fra Domstoladministrasjonen

Vi deler de overordnede syn på hensynet til rettssikkerhet og lekdommerdeltakelse i straffesakene.

Vi er enig i at man står i valget mellom å tillemppe prosessuelle regler for å få gjennomført straffesakene contra det at straffesakene ikke blir behandlet i det hele tatt. Det er nødvendig å se på hvordan man kan gi best mulig rammevilkår for domstolene til å løse samfunnsoppdraget uten at man går på akkord med grunnleggende rettssikkerhetsgarantier for den enkelte siktede. Det kan foreligge krenkelse av menneskerettighetskonvensjonen dersom staten ikke (snarest mulig) sørger for ordninger som avbøter de negative konsekvensene som følge av tiltakene til bekjempelse av smittespredningen. Dette og behovet for å få avvirket straffesakene slik at opphopningen av saker ikke blir for stor, innebærer at det haster med å treffe effektive tiltak.

Etter vårt syn er Domstoladministrasjonens notat med forslag om endringer i tråd med det vi tidligere har tilkjennegitt i høringsrunden knyttet til forskrift av 27. mars 2020. Domstolene har en samfunnskritisk funksjon knyttet til lov, orden og rettssikkerhet. Saksavviklingen bør derfor opprettholdes så langt de er smittevernmessig forsvarlig samtidig som det ut fra situasjonen sikres et forsvarlig lekmannselement.

Midlertidige endringer i lagmannsrettens sammensetning

Vi er enig i at det bør skilles mellom fullstendige anker og begrensede anker.

Vi tiltrer forslagene om å redusere antallet dommere til fem dommere med to fagdommere og tre lekdommere i saker som gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Vi er enige i at lekdommerelementet skal være i flertall i de sakene som skal behandles med lekdommere og juridiske fagdommere.

Vi kan vanskelig se at siktedes rettssikkerhet blir svekket ved en slik endring. Siden det foreslås endringer i flertallskravet for domfellelse, innebærer det i praksis at siktedes rettssikkerhetsgarantier ivaretas, til tross for prosessuelle endringer, jf. vår innledende merknad.

Vi tiltrer videre forslaget om at straffutmålingsanker i saker med strafferamme over 6 år skal behandles med to juridiske dommere og tre lekdommere. Etter vår oppfatning kunne imidlertid forslaget ha vært mer vidtrekkende, jf. drøftelsen under punkt 3.3.4.2 i notatet.

I tillegg til betraktningene knyttet til etablert straffutmålingspraksis, vil forskjellen i strafferammer kunne få utslag som vanskelig kan forsvares i en tid hvor man må søke å begrense antallet aktører som er til stede i rettssalen samtidig. Strafferammen for mishandling i nære relasjoner er 6 år ved simpel overtredelse, mens den er fengsel i 10 år ved grov narkotikaovertrødelse. Straffutmålingsanken fra lovovertrødelsen som har innført 51 gram amfetamin vil bli behandlet med (reduisert) meddomsrett etter forslaget, mens det er tre fagdommere som vil behandle straffutmålingsanken i familievoldssaken. Selv om det kan aktualiseres bevisspørsmål under straffutmålingen i begge type saker og problemstillingen er lik under gjeldende rett, vil ressursbruken i narkotikasaken neppe fremstå som nødvendig og heller ikke forsvarlig ut fra rådende forhold med tanke på å redusere smittespredning.

Vi tiltrer også betraktningene fra Domstoladministrasjonen knyttet til at så lenge en domfelt kan samtykke til skriftlig behandling, jf. midlertidig forskrift § 4, bør han også kunne samtykke til at fagdommere avgjør straffutmålingsanken. Vi bemerker at vi er kritiske til de kriteriene som har blitt trukket opp i forskriften som vilkår for skriftlig behandling, jf. vårt hørings svar av 24. mars 2020 til riksadvokaten. I korthet har vi bemerket at det er uheldig at kriteriene er svært strenge etter sin ordlyd selv om høringsnotatet ga uttrykk for at kriteriene ikke skulle anvendes for strengt. Videre er vi skeptiske til at man i for stor grad har latt det være opp til partenes samtykke som vilkår for at retten skal kunne treffe beslutning om skriftlig behandling. Slik vi ser det burde retten i langt større grad kunne beslutte skriftlig behandling etter først å ha hørt partenes syn.

Midlertidige endringer i tingrettens sammensetning

Vi tiltrer Domstoladministrasjonens forslag om at saker kan behandles som enedommersak i større utstrekning enn etter gjeldende rett. Vi kan ikke se at ordningen vil svekke siktedes rettssikkerhet. Adgangen vil være samtykkebasert og forslaget innebærer forsvarerrepresentasjon i disse sakene, Det er noe uklart om dette da vil gjelde for promillesakene, hvor siktede i utgangspunktet ikke har krav på forsvarer, jf. straffeprosessloven § 96 andre ledd nr. 1.

Utvidelse av øvre strafferamme for pådømmelse som tilståelsessak

Vi tiltrer Domstoladministrasjonens forslag om at strafferammekravet fjernes. Eksemplet som gjelder særlig grov narkotikaovertrødelse er svært praktisk. Forslaget vil også kunne gjelde i andre saker. Adgangen til pådømmelse av saker som tilståelsessaker vil fortsatt være en mulighet for siktede. Så vel påtalemyndighet som domstolen vil foreta en vurdering av om saken er egnet til slik pådømmelse, jf. kravet til ubetenkelighet. Videre vil det bli oppnevnt forsvarer for siktede, jf. straffeprosessloven § 99.

Vi vil også bemerke at selv om retten har anledning til å avgrense bevisføringen i hovedforhandlinger hvor tiltalte avgir uforbeholden tilståelse, jf. straffeprosessloven § 292 første ledd, betinger dette at hovedforhandling er berammet og igangsatt. Ved å benytte adgangen til å behandle saken som tilståelsessak, er det grunn til å anta at det vil være lettere å få til rettsmøtet som fjernmøte.

Adgang til å kombinere fjernmøte og skriftlig behandling i begrensede anker i lagmannsretten

Vi tiltrer forslaget om å kunne kombinere fjernmøte med skriftlig behandling av begrensede anker i lagmannsretten for å sikre fleksibilitet for retten. Som nevnt ovenfor og i vårt høringsbrev av 24. mars 2020, er vi kritiske til ordlyden i forskriften § 4.

Forslaget fra Domstoladministrasjonen kan kanskje avhjelpe noen av våre innvendinger. På den annen side finner vi imidlertid grunn til å reise spørsmålet om det vil være noe å vinne på en ordning hvor en begrenset anke dels behandles skriftlig dels muntlig.

Til høringsbrev av 27. april 2020 med tilleggsnotat

Forkynnelse

Vi tiltrer forslaget om bruk av eksisterende etablert teknologi for å foreta forkynnelser i straffesaker. Etter vårt syn er regelverket for forkynnelse overmodent for revisjon. Erfaringene fra de midlertidige reglene bør evalueres fortløpende og det bør tas initiativ til å innføre faste ordninger.

Når det gjelder elektronisk forkynnelse, er vi enige i at der hvor det er mulig, bør automatisk lesebekreftelse være tilstrekkelig som bekreftelse for mottatt forkynning. I de tilfellene hvor dette ikke er mulig, bør en bekreftelse som er sendt fra mottakeren, være tilstrekkelig.

Ved forkynnelse av dom vil det være hensiktsmessig om tiltalte har blitt pålagt av retten å være tilgjengelig for å motta forkynnelse. Om det skal være innenfor et bestemt tidsrom, eller et bestemt klokkeslett, har neppe stor praktisk betydning. Forutsatt at e-postadresse er verifisert, vil uteblivelse fra å gjøre seg kjent med dommen, likestilles med at man ikke møter til fremmøteforkynning.

Vi mener imidlertid at departementet bør utrede nærmere mulighetene for bruk av BankID eller BankID på mobil for generering av kvittering for mottatt forkynnelse.

Når det gjelder forkynnelse ved telefon/SMS antar vi at dette vil kunne være svært praktisk for særlig forkynnelse av tiltalebeslutninger, stevninger til rettsmøter mv. I den grad man forkynner dommer ved bruk av telefon/SMS, bør dette som hovedregel være besluttet av retten og gjort kjent for tiltalte før rettsmøtets avslutning.

Mens elektronisk forkynnelse som hovedregel vil innebære at dokument sendes og kan sammenlignes med postforkynnelse, ligner forkynnelse via telefon mer på stevneveineforkynnelse. Det bør derfor avklares om det er nødvendig at rettens og påtalemyndighetens ansatte som skal foreta slik forkynning, avlegger stevnevitneforsikring, jf. forskrift om stevnevitner og forkynnelser § 1.

Overføring av saker mellom sideordnede domstoler

Vi er i utgangspunktet positive til at man så langt som mulig utnytter domstolenes samlede kapasitet. Samtidig forutsetter vi at det er den domstolen som skal behandle saken som foretar berammelsen, og at den skjer i forståelse med aktor. Årsaken til dette er at overføring

av saker mellom domstolene kan skape ressursmessige utfordringer for påtalemyndigheten i politiet og Den høyere påtalemyndighet. Det er dessuten et HMS-perspektiv knyttet til påtalemyndighetens ansatte som heller ikke må glemmes.

Frister for tilrettelagte avhør

Forslaget tiltres.

Konstituering av statsadvokater

Forslaget tiltres.

Thorbjørn Klundseter
statsadvokat

Kopi: Riksadvokaten